

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามประเภท ที่ตั้ง และขนาดโรงเรียน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 เป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 184 โรงเรียน รวม 1,840 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ซึ่งเป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปีการศึกษา 2548 จำนวน 320 คน ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญซึ่งหมายถึง บุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จนเป็นที่ยอมรับของบุคคลในวงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและบุคคลทั่วไป ซึ่งมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษาในคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ฉบับ ฉบับแรกเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามประเภท ที่ตั้ง และขนาดโรงเรียนแล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาหาค่าความถี่ ร้อยละ และจัดอันดับความสำคัญของปัญหา ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามความคิดเห็นของ

ผู้เชี่ยวชาญ แล้วรวบรวมผลการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญโดยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและแจกแจงความถี่ในแต่ละด้าน สำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาและสาเหตุการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามประเภท ที่ตั้ง และขนาดโรงเรียน

1.1 จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยศึกษาปัญหารายด้าน พบว่า โรงเรียนนำร่องโรงเรียนเครือข่าย และโรงเรียนใช้หลักสูตรปี 46 พบปัญหาสำคัญอันดับแรกตรงกันคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

1.1.1 โรงเรียนนำร่อง มีปัญหาในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยพบสาเหตุจากการขาดผู้นิเทศ ที่มีความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์ในการนิเทศ

1.1.2 โรงเรียนเครือข่ายมีปัญหาในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตร และงานวิชาการภายในสถานศึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การใช้หลักสูตร และงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา โดยพบสาเหตุจากผู้บริหาร หรือผู้นิเทศ มีภาระงานอื่นมาก ทำให้การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลขาดการต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ และพบสาเหตุว่าผู้นิเทศภายนอกให้คำแนะนำ นิเทศ กำกับ ติดตามให้คำปรึกษา แนะนำ ไม่ต่อเนื่องเป็นระยะ ตามลำดับ

1.1.3 โรงเรียนใช้หลักสูตรปี 46 มีปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยพบสาเหตุจาก ผู้บริหารหรือผู้นิเทศมีภาระงานมาก ทำให้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลขาดความต่อเนื่องไม่สม่ำเสมอ

1.2 จำแนกตามที่ตั้งโรงเรียน โดยศึกษาปัญหารายด้านพบว่า โรงเรียนประจำตำบล โรงเรียนประจำอำเภอ และโรงเรียนประจำจังหวัด พบปัญหาสำคัญอันดับแรกตรงกัน คือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

1.2.1 โรงเรียนประจำตำบล มีปัญหาในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยพบสาเหตุจากการไม่มีแผนงาน โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

1.2.2 โรงเรียนประจำอำเภอ มีปัญหาในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยพบสาเหตุจากการไม่มีแผนงาน โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

1.2.3 โรงเรียนประจำจังหวัด มีปัญหาในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตร และงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา โดยพบสาเหตุจาก ผู้นิเทศภายนอกให้คำแนะนำ นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำ ไม่ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ

1.3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยศึกษาปัญหาารายด้านพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก พบปัญหาสำคัญอันดับแรกคือ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ พบปัญหาสำคัญอันดับแรกตรงกัน คือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

1.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาเรื่อง วิจัยเพื่อพัฒนา โดยพบสาเหตุจากบุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ ไม่ได้นำผลการวิจัย ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร

1.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาเรื่อง การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยพบสาเหตุจากผู้บริหารหรือผู้นิเทศมีภาระงานอื่นมากทำให้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ขาดการต่อเนื่องไม่สม่ำเสมอ

1.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาเรื่อง การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตร และงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา โดยพบสาเหตุจาก ผู้นิเทศภายนอกให้คำแนะนำ นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำ ไม่ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อม สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์หลักสูตร ความเคลื่อนไหวของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ได้รับทราบโดยต่อเนื่องและมีการติดตาม ประเมินผล โดยการใช้รูปแบบการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้ชุมชนรักและเห็นความสำคัญของสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมตลอดเวลา สถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ชุมชน และข้อมูลดำเนินงานให้เป็นปัจจุบัน ถูกต้อง และเป็นระบบพร้อมใช้ โดยมีเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะมาประจำและสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร

2.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษา และชุมชนมาใช้ให้คุ้มค่าเต็มตามศักยภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดและสถานศึกษาควรมีการสำรวจและรวบรวมสื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ให้เกิดการเรียนรู้ และ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมพัฒนา อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

2.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสร้างความเข้าใจกับครูให้พัฒนาตนเอง และวางแผนร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่อง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้สื่อการเรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยเพื่อพัฒนา การบริหารจัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียน และการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่า จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษามีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรวางแผนร่วมกัน กำหนดนโยบายให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยจัดประชุมสัมมนา สร้างความเข้าใจและความตระหนักให้กับบุคลากรในสถานศึกษา โดยจัดอบรมเชิงนโยบายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ แรงจูงใจ การเสริมแรง ให้กับกลุ่มผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารทุกคน และจัดอบรมแบบมีเป้าหมายประสงค์อย่างชัดเจนให้กับกลุ่มครู ปฏิบัติการสอน ในเรื่องการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การผลิต และการใช้สื่อ การวัดและประเมินผลและอื่น ๆ โดยแบ่งการอบรมเป็นภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติและภาคการสรุปผล ประเมินผล

2.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สถานศึกษาควรจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หากจุดเด่น จุดด้อย โดยจัดให้มีคณะกรรมการนิเทศการบริหารหลักสูตร ภายในสถานศึกษาโดยเฉพาะ โดยคณะกรรมการควรเน้นการพึ่งตนเอง โดยศึกษาเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ และจากการไปสัมมนา อบรม พัฒนาดนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำโครงการ ประเมินผลการใช้หลักสูตรร่วมกับชุมชน โดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้แต่ละภาคเรียนต้องมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร และรายงานผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

2.7 ด้านการปรับปรุงพัฒนา ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร โดยเน้นการนำผลจากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และข้อมูลสารสนเทศด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาและชุมชนมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลจากการศึกษา ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญจากการค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบความคิดในการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาและสาเหตุการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามประเภท ที่ตั้งและขนาดโรงเรียน

1.1 จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยศึกษาปัญหารายด้าน พบว่า โรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่าย และโรงเรียนใช้หลักสูตรปี 2546 พบปัญหาสำคัญอันดับแรกตรงกันคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจากในการดำเนินงานด้านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้บริหารและครูถึงแม้ว่าจะได้มีการจัดอบรมสัมมนาให้แก่ครูแต่ก็เป็นหลักสูตรระยะสั้น ๆ และก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากไม่สามารถให้ครูเข้ารับอบรม สัมมนาได้ครบทุกคน เป็นเพียงแต่จัดอบรมบุคลากรแกนนำ หรือคัดเลือกครูในแต่ละโรงเรียนเป็นตัวแทนเข้ารับการอบรม ประกอบกับเนื้อหาและวิธีการฝึกอบรมในบางเรื่องอาจไม่ส่งผลให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ที่แท้จริงจึงส่งผลให้ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เป็นปัญหาในอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2545 พบว่า ความช่วยเหลือที่ต้องการสูงสุดคือ คำแนะนำ และการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ และเทคโนโลยี ตลอดจนเอกสารความรู้ คู่มือต่าง ๆ

และสอดคล้องกับ สุชาติ กะไชยวงษ์ (2546) ศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด พิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล ด้านการดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรและด้านการเตรียมความพร้อม เมื่อจำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

1.1.1 โรงเรียนนาร่อง พบปัญหาในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยมีสาเหตุจากการขาดผู้นิเทศ ที่มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการนิเทศ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนนาร่องเป็นโรงเรียนทดลองกลุ่มแรกที่ทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กรมวิชาการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนนาร่องในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2545 โดยเป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดละ 1 โรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้มีเพียงแต่ 8 โรงเรียน ซึ่งนับว่ามีจำนวนน้อย

ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่อง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขาดการสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ส่งผลให้ในสถานศึกษาขาดผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดผู้นิเทศที่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในการนิเทศประกอบผู้ที่ทำหน้าที่ในการนิเทศภายในสถานศึกษามีงานสอนและภาระงานอื่น ๆ มาก มีเวลาในการนิเทศน้อย ไม่สามารถนิเทศได้ตามกำหนด ทำได้ไม่สม่ำเสมอและไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2546) ได้ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 พบว่าในสถานศึกษา ขาดบุคลากรในการนิเทศ ขาดผู้นิเทศที่มีความรู้และประสบการณ์ คณะผู้นิเทศ ผู้บริหารมีความรู้ไม่เพียงพอที่จะให้คำแนะนำ ไม่เข้าใจสาระดีพอ จึงไม่มั่นใจในการนิเทศ ไม่มีความชำนาญในการนิเทศ ขาดความมั่นใจในการนิเทศ เพราะมีความรู้ไม่เพียงพอ

1.1.2 โรงเรียนเครือข่าย พบปัญหา การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการ จากภายนอกสถานศึกษา โดยมีสาเหตุจากผู้นิเทศภายนอกให้คำแนะนำ นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำไม่ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ และพบปัญหา การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยมีสาเหตุจาก ผู้บริหารหรือผู้นิเทศมีภาระงานอื่นมาก ทำให้การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ขาดความต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเครือข่ายเป็นโรงเรียนทดลองกลุ่มแรกที่ทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กรมสามัญศึกษา คัดเลือกให้เป็นโรงเรียนแกนนำในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2545 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งสิ้น 28 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนนาร่อง ทำให้มีปัญหากำกับดูแลไม่ทั่วถึง จึงประสบปัญหาทั้งในด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษาและการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรภายในสถานศึกษา เพราะเนื่องจากขาดการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและให้ความรู้อย่างใกล้ชิดจากหน่วยงานระดับสูงหรือหน่วยงานภายนอกซึ่งสอดคล้องกับกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่าย ในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยเหลือในเรื่อง สนับสนุนเอกสาร คู่มือ ในการจัดทำหลักสูตร นิเทศ ติดตาม กำกับ ดูแลเป็นที่เดียวในการจัดทำหลักสูตร และสอดคล้องกับสรุปปัญหาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายจังหวัดนนทบุรี และปทุมธานี (2545) ซึ่งพบว่า ความต้องการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ การนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและให้คำแนะนำ

1.1.3 โรงเรียนใช้หลักสูตรปี 46 พบปัญหากรณีเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยมีสาเหตุจากผู้บริหารหรือผู้นิเทศ มีภาระงานอื่นมาก ทำให้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลขาดความต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนใช้หลักสูตรปีการศึกษา 2546 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2546 ภายหลังโรงเรียนนาร่องและ โรงเรียนเครือข่าย ซึ่งการดำเนินการเรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยังเป็นเรื่องใหม่ จึงขาดผู้รู้ ในเรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนสถานศึกษาให้ความสำคัญในการดำเนินงาน ในด้านในด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลค่อนข้างน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สุธา พงศ์ถาวรภิญโญ (2546) ศึกษาผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษา ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่าย และโรงเรียนใช้หลักสูตรปี 46 ในปีการศึกษา 2546 พบว่า สถานศึกษาขาดผู้นิเทศที่มีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตร การนิเทศของสถานศึกษา ยังไม่เป็นระบบและต่อเนื่องเท่าที่ควร

1.2 จำแนกตามที่ตั้ง โรงเรียน โดยศึกษาปัญหาารายด้าน พบว่า โรงเรียนประจำตำบล โรงเรียนประจำอำเภอ และโรงเรียนประจำจังหวัด พบปัญหาสำคัญอันดับแรกตรงกันคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจาก การประกาศใช้หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 ที่ผ่าน มา ทำให้สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหาร และครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึง การสร้าง การใช้ และปรับปรุงหลักสูตร นอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาที่ต้องระดม ความคิดในการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ กรมวิชาการ (2545, หน้า 7) จึงทำให้ครูขาดความมั่นใจและประสบปัญหาในการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา ผู้บริหาร/ผู้นิเทศ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรไม่ชัดเจน มีความรู้ ไม่เพียงพอที่จะให้คำแนะนำ ตลอดจนผู้นิเทศภายนอกให้คำปรึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม แนะนำ ไม่สม่ำเสมอและไม่ต่อเนื่อง จึงมีผลทำให้สถานศึกษาประสบปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และต้องการได้รับการนิเทศช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2545 พบว่า ความช่วยเหลือที่ต้องการสูงสุดคือ คำแนะนำ และการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ และเทคโนโลยี ตลอดจนเอกสารความรู้ คู่มือต่าง ๆ

1.2.1 โรงเรียนประจำตำบลและโรงเรียนประจำอำเภอ พบปัญหา การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยมีสาเหตุ

จากการไม่มีแผนงาน โครงการ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนประจำตำบล โรงเรียนประจำอำเภอ ประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรมีอัตรากำลังครู ต่ำกว่าเกณฑ์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ครูมีภารกิจต้องปฏิบัติมากขาดการระดมความคิด ร่วมกันในการวางแผนนิเทศ กำหนดโครงการนิเทศ และกำหนดรูปแบบการนิเทศ ซึ่งสอดคล้อง วนิดา วงษ์นิล (2546) พบว่า รูปแบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประกอบด้วย ผู้บริหารจัดการนิเทศ ภายใน จัดทำแผนนิเทศให้ชัดเจน ให้ครูทราบล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ นำผลการนิเทศ มาร่วม ประชุม อภิปรายหลังการนิเทศ มาร่วมประชุม อภิปราย หลังการนิเทศ มาร่วมประชุม อภิปรายหลัง การนิเทศ นิเทศอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง อย่างเที่ยงตรง เชื่อถือได้ นิเทศ โดยการสำรวจ สอบถาม และเยี่ยมชั้นเรียน

1.2.2 โรงเรียนประจำจังหวัด พบปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา โดยมีสาเหตุจากผู้นิเทศภายนอกให้ คำแนะนำ นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำ ไม่ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้เนื่องจากใน ระยะเริ่มต้นของการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แนวปฏิบัติใน การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล จากส่วนกลางยังไม่ชัดเจน ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์ ไม่มั่นใจ ในการนิเทศซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2546) ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การนิเทศ ขาดการกำกับติดตามช่วยเหลือให้ความรู้เพียงพอ จากหน่วยงานระดับสูง/ หน่วยงานภายนอก/ ผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ความเข้าใจไม่ชัดเจน มีการนิเทศ จากภายนอกน้อยมาก หน่วยเหนือไม่ให้ความสำคัญกับการนิเทศ ขาดการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ กรมต้นสังกัด/ กรมวิชาการ นิเทศติดตามไม่ต่อเนื่อง

1.3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยศึกษาปัญหาหารายด้าน พบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก พบปัญหาสำคัญอันดับแรกคือ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียน ขนาดเล็กมีบุคลากรจำกัด ขาดการระดมความคิดจึงทำให้ประสบปัญหาพื้นฐานในการดำเนินการ บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ ฟาฏีนา วงศ์เสชา (2548) สรุปบทความเรื่องเด็กไทยในอนาคต : ก้าวไกลสู่เวทีโลกคงไม่ไกลเกิน ฟัน พบว่า นับแต่กระทรวงศึกษาธิการได้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ คือ เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 และครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2548 ซึ่งในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา มีโรงเรียนจำนวนไม่น้อยโดยเฉพาะ โรงเรียนขนาดเล็กที่เห็นว่าการ ใช้หลักสูตรดังกล่าวยังคงมีปัญหา ทั้งในเรื่องของความเข้าใจความชัดเจน ความซ้ำซ้อนของ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ส่วนครูผู้สอนนั้น บ้างก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บ้างก็ขาดเทคนิคการจัดการเรียน

การสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ บ้างก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร เป็นต้น ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบปัญหาอันดับแรกคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจาก การประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 ที่ผ่านมามีทำให้สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึง การสร้าง การใช้ และปรับปรุงหลักสูตร นอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาที่ต้องระดมความคิดในการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ กรมวิชาการ (2545, หน้า 7) จึงทำให้ครูขาดความมั่นใจและประสบปัญหาในการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหาร/ ผู้นิเทศ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรไม่ชัดเจน มีความรู้ไม่เพียงพอที่จะให้คำแนะนำ ตลอดจนผู้นิเทศภายนอกให้คำปรึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม แนะนำไม่ต่อเนื่อง

1.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก พบปัญหาเรื่อง วิจัยเพื่อพัฒนา โดยมีสาเหตุจากบุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ไม่ได้นำผลการวิจัย ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรจำกัด ไม่สามารถสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทางได้ บุคลากรขาดความรู้เฉพาะด้าน โดยเฉพาะวิชาหลัก เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ทำให้จัดครูเข้าสอนไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ไม่ตรงตามวุฒิ ความถนัดของครู ทำให้ครูต้องสอนหลายวิชา ตลอดจนบุคลากรขาดการร่วมบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช และนางลักขณ์ วิรัชชัย (2547) ปัญหาอุปสรรคในการปฏิรูปการศึกษา พบว่าภารกิจที่น่าจะต้องให้ความสำคัญและพัฒนาให้มากขึ้นคือ ด้านการประกันคุณภาพ และการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งยังไม่ได้ปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ และสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2546) ศึกษาความพร้อมการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ปีการศึกษา 2546 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็น ว่า บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในระดับน้อยได้แก่ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการและการใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้

1.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง พบปัญหาเรื่อง การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยมีสาเหตุจากผู้บริหารหรือผู้นิเทศมีภาระงานอื่นมากทำให้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ขาดการต่อเนื่องไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดกลางประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรมีอัตรากำลังครู ต่ำกว่าเกณฑ์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ครูมีภารกิจต้องปฏิบัติมาก มีงานสอนและภาระงานอื่น ๆ มาก มีเวลาในการนิเทศน้อย

ไม่สามารถนิเทศได้ตามกำหนด ทำให้ไม่สม่ำเสมอและไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตการศึกษา 11 (2546) ได้ออกเยี่ยมติดตามผลการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบอุปสรรคที่เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรได้แก่ ครูขาดความมั่นใจ ครูมีจำนวนน้อย ครูคนเดียวต้องจัดทำหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอบรมแต่ละครั้งวิทยากรให้ความรู้ไม่ตรงกัน ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง มีเวลาจัดทำน้อย ได้รับเอกสารประกอบหลักสูตรล่าช้า ผู้บริหาร โรงเรียนไม่เข้าใจและไม่ให้ความสำคัญในเรื่องหลักสูตรใหม่

1.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ พบปัญหาเรื่องการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา โดยมีสาเหตุจากผู้นิเทศภายนอกให้คำแนะนำ นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำ ไม่ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้เนื่องจากในระยะเริ่มต้นของการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แนวปฏิบัติในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล จากส่วนกลางยังไม่ชัดเจน ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์ ไม่มั่นใจในการนิเทศซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2546) ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การนิเทศ ขาดการกำกับติดตามช่วยเหลือให้ความรู้เพียงพอกับหน่วยงานระดับสูง/ หน่วยงานภายนอก/ ผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ความเข้าใจไม่ชัดเจน มีการนิเทศจากภายนอกน้อยมาก หน่วยเหนือไม่ให้ความสำคัญกับการนิเทศ ขาดการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ กรมต้นสังกัด/ กรมวิชาการ นิเทศติดตามไม่ต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อม สถานศึกษาควรมีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้รูปแบบการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้ชุมชนรักและเห็นความสำคัญของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมตลอดเวลา สถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ชุมชน และข้อมูลดำเนินงานให้เป็นปัจจุบัน ถูกต้อง และเป็นระบบพร้อมใช้ โดยมีเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะมาประจำ และสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร สอดคล้องกับธำรง บัวศรี (2542) ที่กล่าวว่า การนำเอาหลักสูตรใหม่เข้าแทนที่หลักสูตรเดิมจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็ต่อเมื่อได้มีการเตรียมการที่จำเป็นอย่างอื่นควบคู่กันไปด้วย เช่น การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมอาคารสถานที่ การเตรียมระบบการบริหารของสถานศึกษา การเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่าย การเตรียมปรับปรุงหลักสูตร การฝึกหัดครูและการเตรียมชุมชนรวมทั้งสังคม

2.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการระดมทรัพยากรจากสถานศึกษา และชุมชนมาใช้ให้คุ้มค่าเต็มตามศักยภาพและสถานศึกษาควรมีการสำรวจและรวบรวมสื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ให้เกิดการเรียนรู้ และ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมพัฒนา อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา สอดคล้องกับ เอกกรินทร์ สัมมาสาธิต (2545) ที่กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาว่าจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย จุดประสงค์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การผลิต การเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและ ประเมินผลหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสร้างความเข้าใจกับครูให้ พัฒนาดตนเอง และวางแผนร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่อง การเรียนรู้ที่ผู้เรียน สำคัญที่สุด การใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้สื่อการเรียนรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยเพื่อพัฒนา การบริหารจัดการจัด กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน ร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียน และการ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่า จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษามีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการสร้าง บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรวางแผนร่วมกัน กำหนดนโยบายให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยจัดประชุม สัมมนา สร้างความเข้าใจและความตระหนัก ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา โดยจัดอบรมเชิงนโยบาย เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ แรงจูงใจ การเสริมแรง ให้กับกลุ่มผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารทุกคน และจัดอบรมแบบมีเป้าหมายชัดเจนให้กับ กลุ่มครู ปฏิบัติการสอน ในเรื่องการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การผลิตและการใช้สื่อ การวัดและประเมินผล และอื่น ๆ โดยแบ่งการอบรมเป็นภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และภาคการสรุปผล ประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545) ที่กล่าวถึงการบริหารหลักสูตรต้องมีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็น ระบบ จัดให้มีการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาโดยองค์กรภายนอก และสถานศึกษาต้องรายงาน การเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สถานศึกษาควรจัดทำแผนงาน/ โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หากจุดเด่น จุดด้อย โดยจัดให้มีคณะกรรมการนิเทศ การบริหารหลักสูตรภายในสถานศึกษาโดยเฉพาะ โดยคณะกรรมการควรเน้นการพึ่งตนเอง โดยศึกษาเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ และจากการไปสัมมนา อบรม พัฒนาดตนเองอย่างสม่ำเสมอและ ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546) สรุปผลการใช้หลักสูตร

สถานศึกษา โครงการติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน นาร่องและโรงเรียนเครือข่าย พบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบควรดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ช่วยเหลือครูอย่างใกล้ชิดโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ/ ต้นสังกัด อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้หลักสูตร และทำความเข้าใจกับครูให้ทันท่วงที ให้คำแนะนำ ติดตาม สรุปผลการใช้แก่ครูเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้นำผลการใช้มาปรับปรุงแก้ไข/พัฒนา

2.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำโครงการ ประเมินผลการใช้หลักสูตรร่วมกับชุมชน โดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้แต่ละภาคเรียนต้องมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร และรายงานผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2546) ที่สรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โครงการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย พบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบควร ดำเนินการให้ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร และเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้ง สร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้ชุมชนรักและเห็นความสำคัญของสถานศึกษาและกรรมมีส่วนร่วมตลอดเวลา และควรเปิดโอกาสให้ชุมชน/ ตัวแทนชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร/ การบริหารงาน/ กิจกรรมของโรงเรียนให้มากขึ้น/ ควรกำหนด กิจกรรมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในหลาย ๆ รูปแบบ

2.7 ด้านการปรับปรุงพัฒนา ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำแผนงาน โครงการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร โดยเน้นการนำผลจากการนิเทศ กำกับ ติดตามและข้อมูลสารสนเทศด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาและชุมชนมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนา สอดคล้องกับ สุธา พงศ์ถาวรภิญโญ (2546) ที่กล่าวถึงการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องดำเนินการนำผลการติดตามและรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการค้นพบผู้วิจัย ได้เสนอแนะ

1.1 จำแนกตามประเภท

1.1.1 โรงเรียนนาร่อง มีปัญหาในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยมีสาเหตุจากการขาดผู้นิเทศ ที่มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการนิเทศ ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรสร้าง

เครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ ทั้งจากภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา

1.1.2 โรงเรียนเครือข่าย มีปัญหาในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา โดยมีสาเหตุจากผู้นิเทศภายนอกให้คำแนะนำ นิเทศ กำกับ ติดตามให้คำปรึกษา แนะนำ ไม่ต่อเนื่องเป็นระยะ ดังนั้น ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ช่วยเหลือครูอย่างใกล้ชิด โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ/ ดันสังกัด อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้หลักสูตร และทำความเข้าใจกับครูให้ทันท่วงที ให้คำแนะนำและติดตามสรุปผลการใช้แก่ครูเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้นำผลการนำมาปรับปรุงแก้ไข/ พัฒนา

1.1.3 โรงเรียนใช้หลักสูตรปีการศึกษา 2546 มีปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยพบสาเหตุของปัญหาคือ ผู้บริหารหรือผู้นิเทศมีภาระงานมาก ทำให้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลขาดความต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ ดังนั้นควรจัดสรร /เพิ่มอัตรากำลังครูให้เพียงพอตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือลด อัตราส่วนครู: นักเรียนลงให้เหมาะสม

1.2 จำแนกตามที่ตั้ง

1.2.1 โรงเรียนประจำตำบล และโรงเรียนประจำอำเภอ มีปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยพบสาเหตุของ ปัญหาคือ การไม่มีแผนงาน โครงการ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ให้เป็นรูปธรรมที่ ชัดเจน ดังนั้น สถานศึกษาควรระดมความคิดร่วมกันจัดทำแผนงาน โครงการ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

1.2.2 โรงเรียนประจำจังหวัด มีปัญหาในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตร และงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา โดยพบสาเหตุว่าผู้นิเทศภายนอกให้คำแนะนำ นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำ ไม่ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ดังนั้นควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ช่วยเหลือครูอย่างใกล้ชิด โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ/ ดันสังกัด อย่างต่อเนื่อง เป็นระยะ เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้หลักสูตร และทำความเข้าใจกับครูให้ทันท่วงที ให้คำแนะนำ และติดตามสรุปผลการใช้แก่ครูเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้นำผลการนำมาปรับปรุงแก้ไข/ พัฒนา

1.3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

1.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก พบปัญหาอันดับแรกคือ มีปัญหาเรื่อง วิจัยเพื่อพัฒนา โดยพบสาเหตุจากบุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างจริงจัง บุคลากรส่วนใหญ่ไม่ได้นำผลการวิจัย ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร ดังนั้น ผู้บริหารและหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

1.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง พบปัญหา เรื่อง การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา โดยพบสาเหตุจากผู้บริหารหรือ ผู้นิเทศมีภาระงานอื่นมากทำให้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ขาดการต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ ดังนั้น ควรจัดสรร/ เพิ่มอัตราค่าจ้างครูให้เพียงพอตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือลดอัตราส่วนครู: นักเรียน ลงให้เหมาะสม

1.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ พบปัญหา เรื่อง การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผล การใช้หลักสูตร และงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา โดยพบสาเหตุว่า ผู้นิเทศ ภายนอกให้คำแนะนำ นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำ ไม่ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ดังนั้น ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ช่วยเหลือครูอย่างใกล้ชิด โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ/ ต้นสังกัด อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้หลักสูตร และทำความเข้าใจกับครู ให้ทันทั่วถึง ให้คำแนะนำและติดตามสรุปผลการใช้แก่ครูเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้นำผลการใช้มา ปรับปรุงแก้ไข/ พัฒนา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการวิจัยเรื่องต่าง ๆ เพิ่มเติม ได้แก่

2.1 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียง

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียง

2.3 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการวิจัยในชั้นเรียนและการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียง